

BLICHERNOTER indeholder
 Generalforsamling 2015 Beretning
 Arne Fredens: *Et nyt Blicherbrev*
 Jon Høgh: *Om Kaj Munk og Hans
 Brix' Præsten i Vejlbj*
 Henrik Ljungberg: *Karen Blixen*
 Læser man Blicher i folkeskolen?
 Anmeldelser i *Berlingske* og *Vejle
 Amts Folkeblad* af *De Danske Træer*
 Historisk roman om *Marie Grubbe*
 Blicher: *Sneeklokken*
 Nekrologer
 Torben Arboe: *E Bindstow* anmeldt

**Tårnbiblioteket på Hald Hoved-
 gård er blevet åbnet den 25. febru-
 ar. Mere i næste nr.**

Køb selskabets bøger
Se hjemmesiden. Bestil på mail
**erik.harbo@mail.dk eller send be-
 stilling til selskabets adresse.**

De danske Træer 120 kr
De tre Helligaftener på lager 120 kr
Sommerreise i Sverrig kun 75 kr
DVD om St. St. Blicher 75 kr

Bestyrelsen for Blicher-Selskabet 2015
 Formand: Operasanger Erik Harbo
 Næstformand: Fuldmægtig Peder
 Porse
 Sekretær og kasserer: James Lerche
 Museumsdirektør Tinna Møbjerg
 Museumsinspektør Karen M. Boe
 Skuespiller Paul Hüttel
 Lektor Henrik Ljungberg
 Lektor Dorrit Færk Møller
 Lektor Thorkild Holm
 Suppleant: Adjunkt Anders Gjesing
 Antal medl.: ca. 650 (400 husstande)
 Medlemskab: Husstand 150 kr.
 Udland 175 kr. Institutioner: 200 kr.
 Danske Bank reg. 1551 4090780
 el. Giro-nr 409 0780
 Blicher-Selskabets adresse:
 Havelodden 64, 4000 Roskilde,
 tlf. 46 37 39 20
 mail: erik.harbo@mail.dk
 Blichernoter udgives 3 gange årligt,
 redigeret af Erik Harbo
 www.blicherselskabet.dk
 ISSN 1602-2742

BLICHERNOTER

MEDDELELSER FRA BLICHER- SELSKABET

Selskabet blev stiftet 11. oktober 1951

www.blicherselskabet.dk

Marts 2015

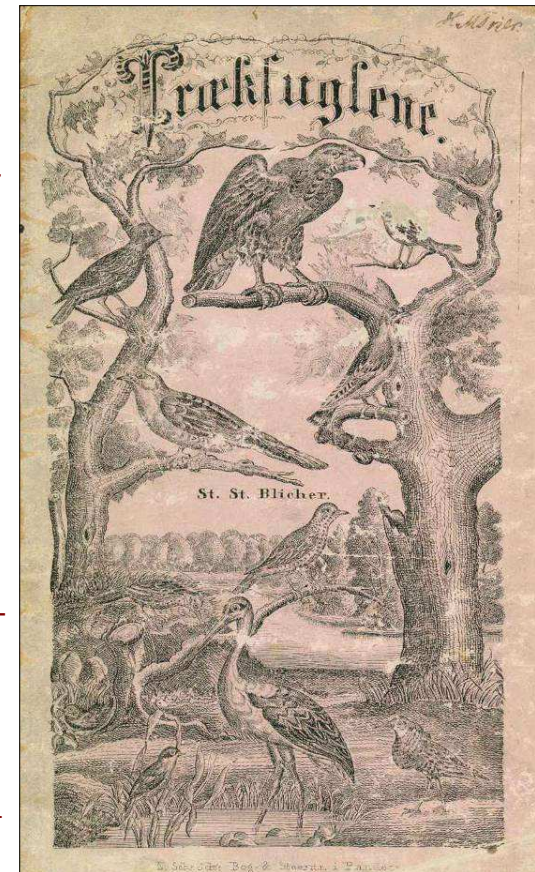
Kære medlemmer!

**Stort tillykke til Hald Hovedgård, der
 har fået tårnet indrettet til Bibliotek.**

Så står forårsmødet med generalforsam-
 ling for døren. Se hvad der foregår på ind-
 bydelsen, samt de fine gratis tilbud, vi har
 denne aften og mød gerne talrigt op. Tag
 toget til hovedbanen og bus A1 på Tiet-
 gensgade. Stå af ved Frederiksholms ka-
 nal, så er der ganske kort at gå.

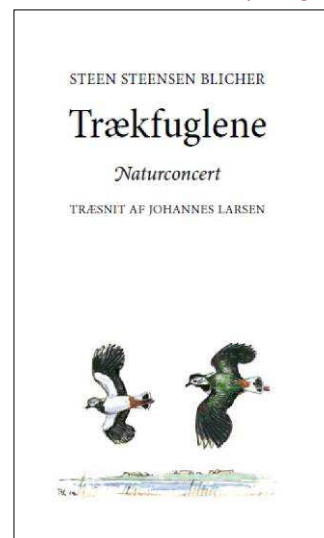
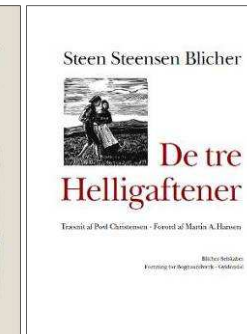
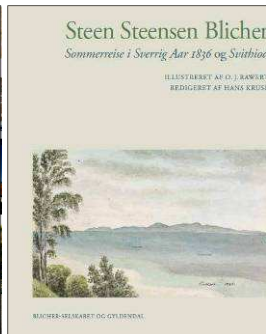
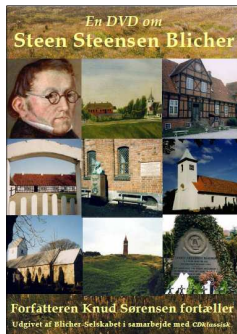
Til september udsender vi årets bogga-
 ve: En ny udgave af den længe savnede
Trækfuglene. Vi udgav den i 2001, men
 har nu så mange nye medlemmer, at vi i
 samarbejde med Johannes Larsen Museet
 i Kerteminde fandt ud af, at det var på ti-
 de, at der kom en ny udgave.

Vi har her ind-
 sat et billede
 fra den første
 illustrerede
 udgave. Den
 udkom i Ran-
 ders dec. 1864
 kort efter at
 tyskerne hav-
 de forladt by-
 en efter besæt-
 telsen af Jyl-
 land. Måske er
 det ikke så flot
 en udgave,
 men tænk på

det pres som boghandler Schmidt har væ-
 ret under, og tænk også på, at i nederla-
 gets stund kunne Blichers *Trækfuglene*,
 disse ukuelige 'bæster' bruges til opmun-
 ring.

Nu opmuntrer vi igen med den nye ud-
 gave.

Onsdag 15. april 2015 Generalforsamling i Kompagnisalen
Lørdag 31. maj 2015 Store bogdag på Hald
Søndag 11. okt. 2015 Årsfest i Teatermuseet i Hofteatret

Beretning ved generalforamlingen 2015

Referat af årets gang

Sidste års generalforsamling fandt sted den 10. april.

Erik Harbo, James Lerche, Peder Porse og Henrik Ljungberg blev genvalgt. Nyvalg af Anja Høegh, Blicheregnens museum der afløste Line Højgaard og af lektor Thorkild Holm, der skiftede fra sin suppleantstilling til bestyrelsesmedlem.

Som suppleant valgtes Helle Frisman og Anders Gjesing.

Birgit Bonde blev genvalgt som ekstern revisor.

I programmets anden afdeling var en kavalkade af digte i anledning af 200-året for Blichers digtdebut med *Digte I 1814*. Her hentede vi kommentarer til hans digte og digtsamlinger fra en del af vore medlemmer, og de blev læst og sunget bl.a. af Claus Tilling, Kirsten Dreyer, skuespillerne Erik Kühnau og Paul Hüttel, Dorrit Færk Møller, Henrik Ljungberg, Peder Porse, James Lerche, Bente og Erik Harbo.

Ved arrangementet *København læser* på Københavns hovedbibliotek deltog Erik Harbo og Paul Hüttel.

Vort bestyrelsesmedlem lektor Helle Frismans død den 25. april 2014 efter længere tids sygdom berørte Blicher-Selskabets bestyrelse stærkt. Begravelsen fandt sted i Spentrup kirke 2. maj og en stor skare var mødt op for at sige farvel til dette sjældne og vidende menneske. Helle stod bl.a. i spidsen for arbejdet omkring Blichers mindestue i Malvinas Hus i Spentrup. Her lagde hun et stort arbejde, og der vil hun også blive savnet.

Hun deltog i selskabets mange seminarer og bidrog også til Blicherforskningen.

Bogdagen på Hald tog vores næstformand Peder Porse sig af. Desværre druknede dagen i regn.

Ved klassikerdagen blev Gustav Wied fejret på Københavns Hovedbibliotek.

Årsfesten fandt sted den 5. oktober. Et fyldigt referat kan læses i Blichernoter for november. Professor Sven H. Rossel modtog Blicherprisen, der blev motiveret af red. Jesper Beinov, der betegnede Rossel som dansk litteraturs gesandt i udlandet, hvorefter Rossel talte over temaet "Om at undervise St.St. Blicher i udlandet og andet godt".

Vi havde den store glæde, at et af vore medlemmer John Damgaard sammen med sin datter Benedikte spillede aldeles fremragende to Mozartssonater for violin og klaver. Vi må takke dem en ekstra gang, da de to kunstnere ikke ønskede noget honorar, men bærede selskabet med denne underholdning.

Lektor Henrik Ljungberg talte om Blichers digte, Dorrit Færk Møller om *Trækfuglene*, Paul Hüttel læste af *Jyllandsreise i sex Døgn* og Erik og Bente Harbo fortalte om den nye udgivelse *De danske Træer* og læste udvalgte digte.

I november udkom Blichers sidste digtsamling *De danske Træer* i samarbejde med Gyldendal. For det redaktionelle stod Bente og Erik Harbo. Se under anmeldelser.

Om Birthe

I januar måned modtog Birte og Bent Envoldsen, Blichers mindesamling, Spentrup et brev fra John Hansen, Høng med et originalt brev, hvor der omtales en 90-årig Birthe fra Terp ved Randers, født i 1827. Hun kendte digterpræsten, som der står i brevet, og da hun blev gammel, blev hun citeret for at sige, hvad man i hendes ungdom mente om St. St. Blicher. Hendes svar var: "Dengang reened vi ham no itt for møj!"

Birthe blev tegnet af maleren Ove Malmberg Haase i 1917. Han levede fra 1894 til 1989 og blev kaldt 'Fordybelsens mester'. Han var en kendt blomstermaler og sideløbende med dette malede han landskaber og landsbymiljøer og også portrætter og genrebilleder. Han var i en årrække bosat ved Lundby på Sydsjælland.

St. St. Blicher: *E Bindstouw* på cd Anmeldelse ved Torben Arboe (Ord&Sag)

Anmeldelse i uddrag. Se hele artiklen på Ord og Sags hjemmeside.

Blicher-Selskabet har taget et godt initiativ ved at udgive en opførelse af *E Bindstouw* på cd, så man kan få glæde af stykket også via moderne medier. Det drejer sig om en digitaliseret udgave af en indspilning på kassettebånd fra 1982, dengang udgivet af Blicheregnens Museumsforening i 200-året for Blichers fødsel. På cd-en, der blev udgivet i 2012, kan man dermed høre viserne og fortællingerne i *E Bindstouw* gengivet, sådan som de blev sunget og fortalt af "E Bindstouwfolk fra Thorning" i 1982.

Der medfølger et kommentarhæfte ved Blicher-Selskabets formand, operasanger Erik Harbo, med oplysninger om de to indspilninger og de deltagende personer, om Blicher og indholdet i de enkelte stykker i *E Bindstouw*. Blichers tekst er ikke medtaget i hæftet; man henvises til internetaadressen www.ADL.dk, (dvs. *Arkiv for Dansk Litteratur*), hvor både teksten og en oversættelse deraf ved Peter Skautrup foreligger.

I kommentarhæftet omtaler en af deltagerne, Verner Vad, traditionen med opførelser af *E Bindstouw* (s. 10-11): første opførelse fandt sted i Thorning forsamlingshus 1932 på Blichers 150-års fødselsdag. Det var en opsætning, der viste sig holdbar i lang tid, og som var inspiration for de nye aktører, der tog over i 1970'erne. Kommentarhæftet giver en indholdsfortegnelse for *E Bindstouw*, hvor der for hvert stykke er anført følgende oplysninger: fortæller og stykkets navn, tilblivelsesår (fra 1827 til 1842), indplacering af sproget (som vestjysk, østjysk eller blandet) og tidsforbrug på cd-en.

På cd-en / båndoptagelsen i 1982 er gengivelsen af dialekten i *E Bindstouw* som helhed rigtig god. Indtalerne er vist mest vestjyske;... Men det er detaljer, som nok de færreste vil bemærke i farten. Det er en virkeligt godt indøvet og meget levende opførelse, "E Bindstouwfolk fra Thorning" leverer, og lydgengivelsen på den digitaliserede udgave er af teknisk høj kvalitet.

Nekrologer

Vi skal i dette nummer af Noter mindes to mennesker, der har haft stor betydning for selskabet gennem årene. Den ene er navneforsker Gordon Albøge, der døde i en alder af 90 år.

En stor del af sit arbejdsliv var Albøge ansat på Københavns Universitet som navneforsker og underviser.

I årene fra 1963-2004 var han i 2 perioder medlem af Blicher-Selskabets bestyrelse. Han bidrog til en lang række foredrag og udgivelser, og selskabet udgav hans store bog *Blicher og Samfundet* i 2003. I bogen påpegede han Blichers store betydning som samfundsreformator og nytænkner, en side af Blicher, der ofte glemmes i dag.

I Blicher-Selskabet vil vi ikke glemme hans beskedne og venlige optræden. Han afslog at modtage Blicherprisen og han ønskede heller ikke at være æresmedlem, selvom han havde fortjent det. Vi må ikke glemme, at han var et stort naturmenneske, der ikke mindst dyrkede friluftslivet i Norge.

De sidste par år af hans liv blev dog præget af sygdom grundet en trafikulykke for år tilbage.

Den 1. februar sank han om i sin meget smukt beliggende have, en død som han selv kunne have ønsket sig. Albøge blev begravet i Søllerød Kirke den 11. februar.

Han gjorde sig ofte bemærket med barokke replikker. I sin bog *Blicher og Samfundet* skriver han et sted: "En adelsfrøken der arbejder som lugekone er en falden engel. Det falder ikke Morten Vinge ind at forbinde bortlugning af ukrudt med ære og dyd, eller at Sophie

for første gang i sit liv gør et hæderligt og gavnligt arbejde."

Den anden er tv-producer Orla Harregaard, der døde 31. dec. 2014 i en alder af 83 år. Han lavede fjernsyn på Danmarks Radio fra 1959, og med en baggrund i teaterverdenen nåede han at sætte dybe spor med mange programmer, som han producerede i samarbejde med f.eks. Lieberkind og Erik Kjersgaard. Det gjorde Orla Harregaard til en kulturformidler. I det hele taget stod han som producer for en lang stribe af de udsendelser, der gjorde Danmarks Radio til en vægtig kulturformidler, noget, der fortsatte med Blicher i 200-året for digteren, hvor han producerede flere programmer bl.a. i Thorning og Spentrup.

Det var derfor naturligt, at vi i Blicher-Selskabet i 1993, hvor jeg havde fået en ide om, at vi skulle lave en ny produktion om Blichers liv og gerning med tekst skrevet og indtalt af Knud Sørensen, henvendte os til Orla Harregaard, der ovenikøbet var medlem af Selskabet.

Efter en travl optagesommer blev det hele klippet sammen til en **Blichervideo 1993 Knud Sørensen fortæller om St. St. Blicher**. Det blev en stor succes, som blev distribueret over hele landet og vist på TV. For få år siden blev den digitaliseret og udsendt som gave til vore medlemmer.

På nettet er det muligt at se Orla Harregaards smukke film om Ålsgårde. Med sit venlige, vidende og vindende væsen var det herligt at være sammen med ham ved selskabets arrangementer.

Blichernoter for september

bragte en nekrolog i forbindelse med vort bestyrelsesmedlem lektor Helle Frismans død og begravelse.

Paul Hüttel skrev i *Et tilbageblik* om Blicher og de unge i forbindelse med en oplæsningsturne i 1994, hvor han læste fra udvalgte Blichernoveller. Han fik her mange breve tilbage med elevernes indtryk af novellerne.

Kjeld B. Jensen, der samler på gamle lydklip gav et referat fra en radioudsendelse, som han kaldte

"Han var ikke nogen ringe mand".

Udsendelsen var fra 1948 i forbindelse med 100 året for Blichers død. Det var radioreporter Ole Kühnel der stod for udsendelsen i Spentrup Præstegård, og han fik talt med mange mennesker, også Blicherslægtninge, samt pastor Christensen og overbibliotekar Carl Dumreicher, der havde talt med Blichers søn Theodor og hvor denne sluttede med replikken om sin far "Han var ikke nogen ringe mand".

Else Marie Laigaard, Ebeltoft gav en fin og grundig beskrivelse af Blichers søn Hans Gustav Blicher, der levede sit voksne liv i Ebeltoft, men under sørgelige forhold. Hvis flere skulle få lyst til at forske i Blicherbørnenes liv, ville det være meget velkomment i Blichernoter.

I samme blad kunne man også læse om Malvinas gravsted på Sulsted Kirkegård ved Hans Erik Vinggaard Spentrup.

Sociolog Jean Arnold Fischer, Sorø skrev om sin slægtning, som han var opkaldt efter: Blichers Fruentimmerhaderen på Allinggård. En spændende historie, der viser Blichers eminente evne til at få en historie, ganske vist fiktiv, ud af barn- domserindringer.

Selskabet har en række medlemmer, der er bogsamlere. F.eks. Steffen Lauge Pedersen, der gav os en god beretning om Blichers digtsamling "Svithiod". Det drejede sig om dedikationseksemplarer fra Blicher til Carl Magnus Ekbohrn i Göteborg og til vennen Carl Ploug. Ud over dette fik vi en god historie om dette at samle bøger, en interesse Lauge Pedersen overtog fra sin far.

Desuden indeholdt *Noter* et langt referat af den litterære underholdning, der fandt sted ved forårsmødet i forbindelse med fejringen af Blichers digtdebut. Jeg nævner igen, at jeg ville ønske, at mange flere mødte op til vores forårsmøde hvor der ofte bydes på god og gedigen underholdning. Tænk over det!

Blichernoter for november

Årsfesten i Teatermuseet refereret samt motivationstalen af Jesper Beinov.

Jon Høgh gav os en række muntre historier om St. St. Blicher fortalt af bl.a. gråbonden J.C. Nielsen om digterpræsten, som denne i 1912 gavmildt deler ud af i samtale med sognepræst og forfatter Kresten H. Lidegaard.

Vi aftrykte hele Blichers digt *Hedelærkens Velkommenhjem til Nattergalen*. I digtet sender Blichers en tanke til vennen Ingemann, der er på rejse i Italien.

Erik Harbo skrev om Steen Stensen Blicher og hans samtidige franske kollega Eugène Sue. Blicher brød sig meget lidt om den franske forfatter og hans romaner, der var meget populære i dansk oversættelse.

Bente Harbo skrev en lille artikel om "det med småt" i den nye udgave af *De danske Træer*. Den findes indtalt på selskabets hjemmeside.

Et nyt Blicherbrev

Arne Fredens, Odense har sendt os indholdet af et Blicherbrev, som han ligger inde med.

Han har gjort et stort arbejde for at tyde Blichers ikke alt for letlæste håndskrift, og også skaffet svarerne fra kuratellet, som dog ikke trykkes her.

Arne Fredens skriver:

Det er ikke ofte, der findes breve fra Blichers hånd. Derfor blev fundet af et brev fra 1825 hos en belgisk frimærkehandler også imødeset med en vis spænding. Hvad kunne indholdet dreje sig om? Et hidtil ukendt stykke litteratur eller noget mere personligt fra Blichers side? Det var naturligvis det sidste, men derfor er det alligevel interessant at beskæftige sig med indholdet, idet det afspejler den side af præstens gerninger, der retter sig mod at skabe bedre forhold for sine sognebørn.

Brevets indhold lægger op til at søge videre for at finde en sammenhæng. Nærværende notits forsøger herpå.

Indholdet af brevet af 11. juni 1825

Til Curatelet for Det Getreuerske Legat

Siden De, mine Herrer! have henvist mig til de §§ i Det Getreuerske Testament, der forbyder Uartigheder mod og unødvendig Correspondance med Curatorerne /:hvilke synderlige §§ langt fra ikke ere undgaaede min Opmærksomhed:/ og De alligevel først have indladt Dem i Correspondance med mig – thi jeg skrev, eller troede at skrive til Præsten ved Helligg.: Kirke – anseer jeg mig foranlediget til at svare.

Pro primo har Deres Bogholder – hvor

meget De end søger at undskylde ham – ikke i en saadan Sag burdet svare mig lejlighedsvis, og med Udtryk som vise, at jeg uden saadan Lejlighed intet Svar havde faaet. Dernæst burde han have gjort mig bekendt med Den Højkongelige Resolution af 1814 om hvilken De nu endelig, skjøndt lidt sildigt og lidt djærvt have givet mig Underretning. Havde han i sit Brev straks gjort dette – jeg indseer ikke hvori han har handlet saa godt ved at undlade det da havde jeg straks havt en tilfredsstillende Oplysning.

Pro Secundo har jeg begaaet den Fejl at skrive til Capellanen istædet for til Sognepræsten, hvorfor jeg beder mig undskyldt som den der ikke klog paa Statscalenderen, og af andre desværre er bleven urigtigen underrettet. Men De Hr. Doctor Theologiae Kofod havde handlet skjønnere, om De i en privat Skrivelse havde besvaret mit private Brev /: thi det var jo Dem meent /: og givet mig de Oplysninger og Tilrettevisninger, som De fandt nødvendige; i stedet for at forelægge det for alle Curatorerne, til hvem det aldeles ikke var bestemt eller adresseret.

Pro tertio havde De, mine Herrer Curatorer ikke behøvet at besvare in pleno et ikke til Dem stilet Brev; ligesaa lidet som at deltage i Revselsen for den Skyld: ikke at have vidst at en Doctor Theologiae Kofod var Sognepræst til Helligg.: Kirke.

Sluttelig forsikrer jeg den mig hidtil ubekjendte Hr. Doctor Theologiae Kofod samt de øvrige Herrer Curatorer: at jeg vel skal holde mig de mere bemeldte §§ efterrettelig, men forventer ogsaa at de maae komme mig tilgode.

Thorning 11te Junii 1825 S.S. Blicher

be. Skikkelsen Marie Grubbe (ca. 1643-1718) kan med sin blanding af historiske Se og Hør-kvaliteter og psykologiske udfordringer overgå de fleste forfatterfantasier om et spektakulært og farverigt romanstof.

Lone Hørslev skriver om vintermåned 1666-67. Marie er 23-år og bereder grunden for sin ruin.

Anmeldelserne har været gode, og det er klart at der peges på de andre forfattere, der har skrevet om Frøkenen fra Tjele og altså også Blicher.

En anmelder på Litteratursiden.dk Pernille Lisborg skriver (citeres i uddrag): "Vidunderlig, lidenskabelig og sanselig roman om Marie Grubbe. Lone Hørslev tilføjer noget nyt til historien om adelskvinden, der uhammet satsede alt på kærligheden..." og forsætter: "...Lone Hørslev har skrevet en vidunderlig, lidenskabelig og sanselig roman om en tid og en kvinde, der er skrevet om flere gange tidligere i litteraturhistorien. Mest berømt er J.P. Jacobsens Fru Marie Grubbe fra 1876, men jeg kan også ret godt lide Juliane Preislers Kysse-Marie fra 1994. Alligevel tilføjer Lone Hørslev noget nyt til historien om adelskvinden, der uhammet og lidenskabeligt satsede alt på kærligheden. Hun gør Marie endnu mere levende, og som læser lever man sig fuldstændig ind i Maries affærer, når hun lader sig forføre.

Og hold da op, Lone Hørslev kan skrive erotiske scener, der får moderne erotiske romaner til at blegne! I det hele taget kan Lone Hørslev skrive. Sproget i *Dyrets år* er smukt, stærkt og meget sanseligt!

Blicher: *Sneeklokken*

Nytårsgave for 1826 udkom i Viborg mens Blicher flyttede til Spentrup. Her tryktes en række gode digte af Blicher som huskes endnu:

*Den unge Lærkes Forårssang,
Til Glæden, Til Sorgen og
Sneeklokken.*

Sneeklokken eller vintergækken har mange navne. Det er en lilje som i denne milde vinter har blomstret siden jul. Mangfoldige gækkebreve, en gang kærlighedspanter, udveksles nu mest mellem børn og bedsteførelde, hvor den tabende part må udlevere et påskeæg.

Naar alle Blomster slumre i kolde Vintergrav,
Jeg vaagner af min Dvale, og kaster Dækket af.
Jeg hører Lærken synge højt udi Himlen blaa,
Og med sin klare Trille om Vaarens Glæder spaae:
Jeg kan ej længer tøve; jeg veed, min Tid er kort,
Jeg nyde maae mit Liv, før det atter iler bort.

Men der er koldt deroppe, og gennem Iis og Sne
Jeg maae mig Vejen bryde, før jeg kan Solen see.
End Marken er saa øde, saa eenlig staaer jeg her;
Af mine Brødre ingen jeg finder hos mig nær:
Da bøjer jeg mit Hoved, i Utid kom jeg frem,
Og før de andre vaagne, jeg vender atter hjem.

Dog krandsen Haabets Farve mig med sit blege Skjær:
Jeg skal dog ej uændset uelsket blomstre her.
En Ungersvend kan finde den hvide Vinterblomst,
Og tænke i sit Hjerte paa Vaarens Atterkomst;
Kan vandre med sin Pige fortrolig Arm i Arm,
Og kjælent hende gjække med Blomsten ved sin Barm.

Og før igjen jeg segner hen i det lange Blund
Et Kys saa varmt jeg nyder af Pigens Rosenmund.
Naar skjønnere frembryde de Sommerblomster smaae,
Naar mellem Roser dufte Violerne saa blaae:
Maaskee en kjerlig Taare dog skjænkes mig i Løn,
Et kjerligt Hjerte tænker paa Vintrens blege Søn.

Mesteren på en hverdag

Anmeldelse i *Vejle Amts Folkeblad* af
Arne Mariager

Men lidt under eget topniveau er Steen Steensen Blicher alligevel i særklasse i dansk litteratur.

Han skrev "Trækfuglene". Og han skrev "De tre hellig aftener». Han skrev "Hosekræmmeren» og "En landsbydegns dagbog». Det er bjergtinder i dansk litteratur. Han døde 1848, og det er måske forklaringen på, at vi ikke helt tager ham i betragtning, når vi taler om de store danske forfattere. Han er for gammel! Men Blicher er og bliver en af de største.

Nu har Blicher-Selskabet valgt at fejre 200-året for digterens første udgivelse, "Digte". Det sker ved at genudsende digtsamlingen "De danske træer", der er skrevet i 1840'erne. Samlingen var fra Blichers egen side tænkt som en pendant til "Trækfuglene" fra 1838. Dertil kom det ikke. Bogen om træerne havde det ikke i sig – og har det heller ikke nu. Den kan slet, slet ikke måle sig med digtsamlingen om fuglene. Men det siger noget om Blichers format, at det alligevel er en både gribende og smuk samling digte. I "Bogkassen" anmelder vi ikke genudgivelser. Men "De danske træer" er en fin, lille poetisk hyldest til dansk natur – skrevet af mesteren på området.

Blicher skriver om op mod 30 forskellige træer og buske fra den danske natur. Fra den statelige eg, skovens konge, til den farvestrålende gyvel. Han søger i poesien ind til træernes særlige udtryk, og endnu en gang må man gribes af beundring for naturskildreren Steen Steensen Blicher. I dansk litteratur kan kun Bogani

(kaptajn Wilhelm Dinesen), i enkelte glimt Jeppe Aakjær og den alt for sjældent skrivende kunstmaler Sved Saabye givet os noget lignende.

Blicher er en sand mester med ord. Og det vidunderlige ved "De danske træer" er, at selv om det er Blicher på en hverdag, billedligt talt, er det alligevel en samling digte af stort format.

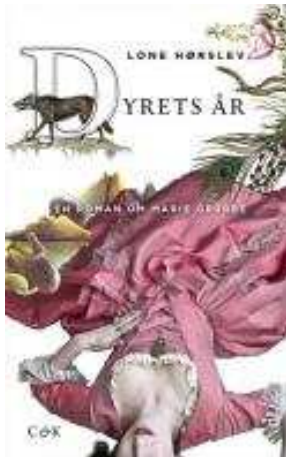
Og ros til Blicher-Selskabet for at lave en smuk, lille bog, der har skønheden og værdigheden til at hylde den store mester. Desuden er hvert digt ledsaget af fine illustrationer af de enkelte træsorter og en kort, oplysende tekst. Det er godt.

Blicher udsendte "Digte" i 1814, og Blicher-Selskabet udgav også jubilæumsbogen »De danske træer» Enden årsskiftet. Altså en 200-års hyldest.

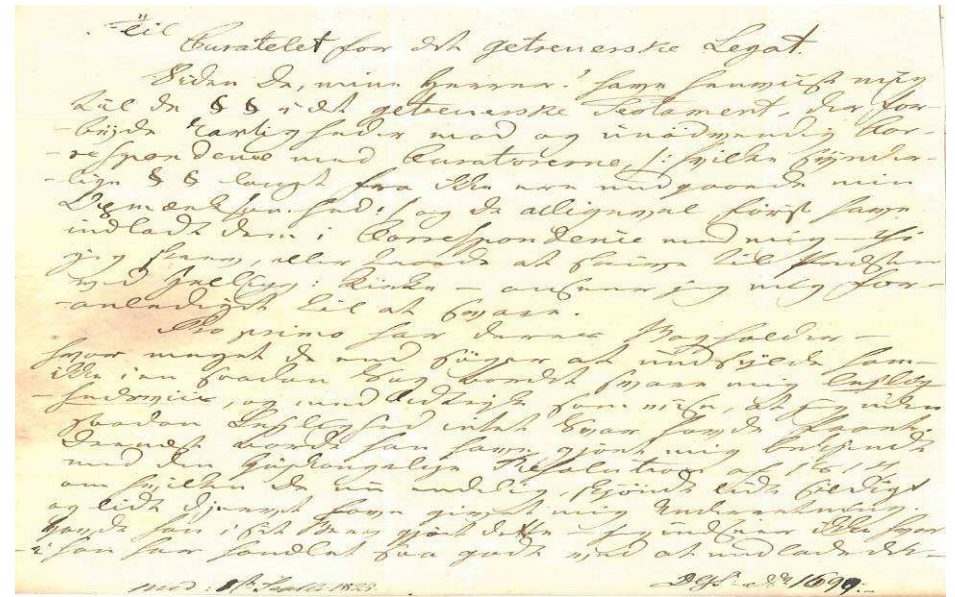
Her i “Bogkassen” har vi bare ikke haft plads før nu.

Dyrets År

Lone Hørslev har skrevet en ny historisk roman om Marie Grubbe

Ludvig Holberg har gjort det,
Steen Steensen Blicher har gjort
det, H. C. Andersen og I. P.
Jacobsen har gjort det, Juliane
Preisler har gjort det for
nogle år siden, og nu har også
Lone Hørslev med »Dyrets år« gjort det:
Skrevet en historie om Marie Grub-

Første side i brevet. Hvis nogen ønsker at se hele brevet kan selskabet sende en PDFfil. Brevet kan købes af interesserede hos Arne Fredens.

Isoleret set ikke særligt informativt udover, at der tilsyneladende er visse personlige og formelle uoverensstemmelser, som Blicher afslutningsvis forsøger at smygge sig uden om. Forståelsen for disse uoverensstemmelser kan delvis findes i arkivmaterialet for De Getreuerske Stiftelser, hvor der i dag forefindes begrænset information om sagen, men dog nok til, at der kan uddrages et samlet indtryk af skriverierne.

De Getreuerske Stiftelser

I 1776 stiftede hofmaler og hofforgylder Chr. Peter Getreuer og hustru Maria Thomasdatter Riis disse stiftelser baseret på deres pekuniære efterladenskaber med henblik på at understøtte en række personer primært inden for slægtslinien. Legatet eksisterer fortsat og administreres i dag af Københavns Malerlaug.

Det var Stiftelsens penge, som Blicher

var interesseret i til gavn for sine sognebørn.

Dokumentationen

Af arkivmaterialet fremgår, at Blicher i januar 1825 og igen i maj 1825 anmoder om støtte til fire søstre fra sit pastorat, som han beskriver som værende legale arvinger til omhandlede Stiftelses midler. Hvad Blicher ikke er opmærksom på er, at han tilskriver en forkert person og ikke ”den ubekjendte Hr. Doctor Theologiae Kofod”, der som sognepræst ved Helliggeist Kirke er den, hvortil ansøgninger skal rettes. I stedet skriver Blicher til kapellanen, der opfatter skrivelserne som private henvendelser og besvarer disse i overensstemmelse med de faktiske forhold.

Den 2. juni 1825 bliver Dr. Kofod opmærksom på henvendelsen fra maj 1825 og får herefter på Curatellets vegne for-

anlediget et brev til Blicher, der indeholder samme og dermed den officielle begrundelse på ansøgningens afslag som tidligere er meddelt uofficielt.

De Getreuerske Stiftelsers midler er blevet kraftigt påvirket af Statsbankerotten i januar 1813 hvilket medfører, at de i 1825 udpegede pensionister ikke længere kan oppebære den pension, de var blevet stillet i udsigt. Med pengeforringelsen udstedes for De Getreuerske Stiftelser en forordning af 9. februar 1814: ”Vedr. opregulering af pensioner til oprindelig værdi fremkommet efter nedskrivningen som følge af kronenedskrivningen.” (Forandringen af pengevæsenet). I 1825 udgør pensionerne som konsekvens af nedskrivningen kun ¾ af det oprindeligt tilsagte beløb.

Samtidig fastlægges også, at der ikke må etableres nye pensionsordninger før alle eksisterende pensionister igen oppebærer den oprindelig tildelte pension. Curatellet antager, at der vil medgå 20 til 30 år inden det vil være tilfældet. I brevet af 2. juni 1825 skrives, ”at Bestyrelsen er bunden ved de den allernaadigst bekræftede Fundatser, Forskrifter og andre allerhøieste Resolutioner og staae som Embedsmænd til Ansvar for deres Handlinger, under Lovens Beskyttelse”. Med andre ord vil bestyrelsen ikke være lovbrøder, men følge de regler, der er fastsat for Curatellets virke.

Det er disse konsekvenser af den økonomiske situation og Curatellets virke, som Blicher har lidt svært ved at forstå, men som han dog afslutningsvis accepterer med ordene ”at jeg vil holde mig de mere bemeldte §§ efterrettelig, men ogsaa at de maae komme mig til gode”. Blicher

giver ikke op. Accepterer reglerne, men ønsker alligevel dispensationer.

Sidstnævnte viser sig i et brev Blicher skriver til Kammerråd Skibsted (”bogholderen” i Stiftelsen) dagen efter (12. juni 1825), hvor han uden at henvise til den tidligere korrespondance forespørger, om Stiftelsen ikke i det mindste vil give en pension til den fattigste og tilligemed svageste af de fire søstre, idet han samtidig meddeler, at de tre andre ”har nok opgivet deres Haab”. Brevet forbliver ubesvaret og dermed er Blichers sidste gerning i Thorning afsluttet, inden han flytter til Spentrup medio september 1825.

Selv om resultatet er givet, kæmper han som god sognepræst videre på sine sognebørns vegne. Blicher udviser i denne sag som set andre steder i sit virke en betydelig interesse i sine medmenneskers forhold. Selv om han i dette tilfælde ikke kommer igennem med sit andragende, så forfølger han sit mål til det sidste.

Men beboernes ønske om midler fra Stiftelsen ophører ikke. I november 1826 forsøges igen på privat grundlag, men det endelige og definitive afslag kommer 7. december 1826, idet det meddeles, at der ikke er sket ændringer i de forhold, der blev meddelt Blicher 2. juni 1825.

Blichers bemærkning om ”den mig hidtil ubekjendte Hr. Doctor Theologiae Kofod” kan virke en smule arrogant, når betænkes, at denne Hr. Kofod i perioden 1798-1839 var sognepræst ved Helliggeist Kirke, få hundrede meter fra Blichers bopæl i 1809 i Lille Kannikestræde og tæt ved Regenskirken, hvor Blicher i januar 1810 holdt sin prøveprædiken.

Anmeldelser

Den 12. december 2014 var der en anmeldelse i Berlingeren af både *Trækfuglene flyver igen*, digte inspireret af Blicher og udgivet af Asger Schnacks forlag og Blichers *De danske Træer*.

Jørgen Johansen skriver:

Steen Steensen Blicher fejres i to bøger. Trækfuglene flyver igen, og fra digtene i en ny antologi slår fuglestemmerne læseren i møde. »Ku kuu ku«, »kraa« og »dideligoi«. »Ny Trækfuglene« er et både specielt og spændende udspil fra Asger Schnacks Forlag. ...men især spændende, fordi 32 meget forskellige danske forfattere bidrager til festskriftet med digte, der nøje følger indholdsfortegnelsen i Steen Steensen Blichers lyriske mesterværk fra 1838, »Trækfuglene«. Johansen skriver at der tale om et fugle- og digtertræf, hvor udvalget af dagens 32 forfattere går i dialog og diskussion med de klassiske temaer, stemninger og motiver. Han siger ”...at der leveres overbevisende, overraskende og underfundige variationer over eller modspil og paralleller til melankolien og livsfølelsen i linjer som »Sig nærmer tiden, da jeg må væk« eller til længslen i »Inderlig jeg længes/Efter Vaar, men Vintren strænges« og ikke mindst til natur- og årstidsbillederne i »Det er hvidt herude: Kyn delmisse slaar sin knude...» Han siger om bl.a. om Rødrummen: ”Den første puster Peter Laugesen herligt sprogligt liv i: »Du skal drumme i rørene/det er/ din dumme drøm, du pudsige, pjuskede/ lille drummende/drønnert.« Den sidste bliver hos Klaus Høeck selve indbegrebet af fuglenes poetiske appel og ligeværdighed: »jeg er ligeglad/enhver fugl

kan bygge re/de i mit hjerte«. Bogen får fem stjerner og koster 150 kr.

Så følger anmeldelsen *De danske Træer* under overskriften

Slagkraftig livsvisdom med fint illustrationsmateriale

»Trækfuglene« var vandringsmanden og naturmennesket Steen Steensen Blichers poetiske hovedværk, men i anledning af 200-året for Blichers poetiske debut i 1814 har Blicherselskabet udgivet bogen »De danske Træer«, en samling af digte, der var tænkt som et sidestykke til »Trækfuglene«, og selv om digtene måske ikke når fuglehøjder, og selv om Blicher gav op, før alle de planlagte 34 træer havde fået deres digte, så rummer den lille bog både pudsigheder, eksempler på slagkraftigt formuleret livsvisdom og sammenfatninger af folkelige forestillinger. En særstilling blandt træerne indtager bogen: »Danske Lundes ypperste Pryd!/Unges og Gamles Forårsfryd!/ Lysgrønt som Haabet, dit Løv udspringer ...«

En særlig attraktion ved Blicher-Selskabets samling af »De danske Træer« er det fine illustrationsmateriale og noterne, der placerer træerne i en bredere kulturhistorisk sammenhæng og tilbyder en bred vifte af oplysninger om voksesteder, anvendelsesmuligheder og plads i både den daglige husholdning og folketroen.

»De danske Træer« og »Ny Trækfuglene« er Blicher-fejring på to meget forskellige måder. Paradoksalt nok bliver **digteren Blicher allermest livskraftigt nærværende** blandt de 32 nulevende forfattere. **Karakter:** ★★★★★☆☆

Karen Blixen Henrik Ljungberg

Karen Blixen var meget belæst. Hun læste Homer, Biblen, Dekameron, Shakespeare og hele den danske guldalderlitteratur plus Kierkegaard. Hun vidste at al skønlitteratur står på ryggen af tidligere epokers banebrydende fortællinger, og hun udnytter denne belæsthed bevidst og ofte suverænt i sine egne fortællinger. Karen Blixens egenart er at hun får de mange forskellige historier i fx Bibelen til at tale med hinanden. Hun rykker ved alle de historier – kulturhistorisk, psykologisk og socialt – vi tror vi er et resultat af.

Hun sætter Blicher højt på denne skala. I et brev til sin søster skriver hun at hvis bare Blicher ville holde sig ...fra de komplette idiotiske "Intriger", som vel mere eller mindre skulde til paa hans Tid, er han næsten fuldkommen..."

Idiotiske intriger? Hvad er det? Og hvordan er Blicher "næsten fuldkommen"? Det ville jeg gerne have spurgt hende om.

Men hun skrev en fortælling som man bare kan læse for sin fornøjelses skyld. Den hedder "Den udødelige Historie" – den tager den mest banale sømandshistorie som udgangspunkt og fortæller en skabelse frem, en fortælling om tro, håb og kærlighed. Intet mindre.

Læser man Blicher i folkeskolen?

I 2010 kunne *Hosekræmmeren* klemme sig ind på top ti-listen over de mest populære værker i folkeskolen blandt det som 15-årige danskere læser. Her finder vi også Klaus Rifbjerg, og det er så de to eneste fra den obligatoriske litteraturkanon 2005

Det viser oversigten over de mest anvendte hovedværker, som dansklærerne har opgivet til folkeskolens afgangsprøve i 9. klasse i 2010.

Så kan man spørge om, hvordan det er i år 2015. Svar efterlyses?

HVIPPER

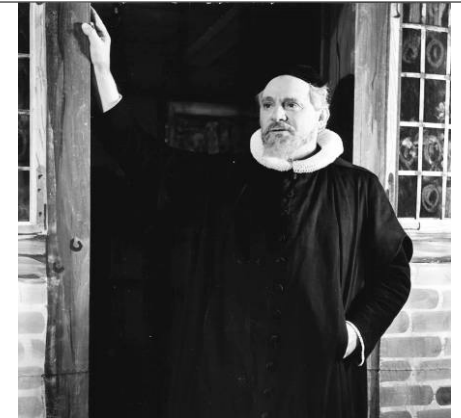
Et af vore medlemmer har kontaktet Blicher-Selskabet og gjort opmærksom på en fejl i teksten til *Det er hvidt herude* i Højskolesangbogens 18. udgave. I anden strofe står der: 'Finken kun på kvisten gynger, ser sig om og vipper lidt'. Det giver ingen mening, og Blicher har skrevet hvipper. Hun husker fra sin barndom i Jelling, at hendes bedstemoder tog hende med ud for at fodre kyllinger og sagde 'Hør hvor de hvipper'.

I Sanghåndbogen er hvipper forklaret med pipper, men trykfejlen er smuttet med i et oplag af Højskolesangbogens 18. udgave. Fejlen er rettet i senere oplag. For øvrigt optræder samme fejl i andre sangbøger f.eks. *Ældresangbogen* og *Jylland synger*.

Kaj Munk og Hans Brix' drama Præsten i Vejlbj Af Jon Høgh

St. St. Blichers mesternovelle 'Præsten i Vejlbj' er første gang trykt i 1829 i tidskriftet 'Nordlyset'. I samarbejde med professor Hans Brix dramatiserede Kaj Munk i 1942 Blichers værk. Dramaet, der er i 5 akter, havde premiere på Folke-teatret den 2. marts 1943, hvor det gik over scenen 24 gange med Eyvind Johan-Svendsen i titelrollen, i hvilken han fejrede sit 25-års skuespillerjubilæum. (Oplysninger om stykkets øvrige rolleindehavere mm. findes på siderne 214-215 i bogen 'Omkring Blicher', redigeret af Felix Nørgaard. Gyldendal og Blicher-Selskabet 1974). Idet Erik Harbo har bekræftet mig deri, tør jeg gå ud fra, at Blichernoters læsere er fortrolige med novellen. Derfor undlader jeg, i sammenlignende øjemed, at henvise til den. Læsere må selv drage sammenligninger.

Når tæppet går op for 1. akt sidder Mette trygt og godt ved sin rok i den smukke præstegårdshave og synger en vise, der er en idyllisk naturbeskrivelse. Idyllen spoles ganske vist noget af Niels Bruus' tilstedeværelse i baggrunden, hvor han er i færd med at grave have. Men den trods alt landlige atmosfære spoles helt, og det før Mette har sunget visen til ende, med Morten Bruus' indtræden på scenen. Han spørger efter præsten Søren Quist, som han vil overtale til at give sit ja-ord til, at Morten kan indgå ægteskab med Mette. Men hun fortæller ham, at præsten ikke er hjemme, idet han er af sted i embeds medfør for at læse en bøn over det gravsted, hvor en karl, der havde hængt sig, havde fundet sit sidste hvilested. Idet det er kommet Morten for øre, at folk på egnen sætter ham i forbin-

delse med karlens død, er han ikke sen til at sige, at det ikke er ham, der har slået ham, men at han er død af kærestesorg.

Så lader han Mette vide, at han er blevet uenig med Ole Andersen, fordi han har klaget over, at Mortens stude var brudt ind på hans eng og tørveskifte. Men han var ikke i tvivl om, at han ville vinde processen ved at bestikke herredsfoged Erik Sørensen med et par mohrenkopper. Derpå siger han Mette lovord, og han inviterer hende til Ingvorstrup, så hun kan prøve hans karet. Mette afslår, hun kommer ikke til Ingvorstrup, før Morten har en kone, siger hun. Han udtrykker så, at den kone gerne kunne blive Mette. 'Min far råder for, hvem jeg skal have', svarer hun. Dermed er den sag så uddebatteret. Under Mortens uønskede besøg ankommer også herredsfogeden. De to mænd taler om processen, som herredsfogeden siger, at Morten efter al sandsynlighed vil tabe. Det gør ham vred, og sammen med Niels, der sætter spaden fra sig, forlader han scenen. Mette og Erik Sørensen er først nu ladet alene sammen. Også de taler om den forestående proces – men også om begrebet ret-

færdighed i forhold til sagen, og om roserne i haven, som Mettes mor engang har plantet. Men hvad sker dog nu? Jo, Erik Sørensen frier minsandten til Mette og kalder hende et solskin, som han gerne vil glædes ved. Men hun svarer ham, som hun svarede Morten: 'Hvem der skal have min hånd, det råder far for'. Meget belejligt ankommer Søren Quist nu. Efter hvad der just er hændt, finder Erik Sørensen det naturligt at anmode præsten om datterens hånd. Men han må erkende, at Morten allerede har været hos ham – han må vel have mødt ham på vejen – og fordi Ingvorstrupbonden var materielt velbeslået, havde han givet ham løfte på datteren, hvilket vel bedrøver dem begge, men i den grad Mette, der siger, at hun aldrig vil blive lykkelig sammen med Morten. Det skærer præsten i hjertet, og han lover at tage en snak med Bruus'en herom. I få replikker mødes Bruus-brødrene, fordi Niels skal have broderen fortalt, at præsten sommetider går ham for nær med stokken. 'Du skal ingenting lade dig byde af den præstehund', siger Morten, og de aftaler, at Niels skal lade ham det vide, hvis det sker oftere, og så vil der ske ham noget, som han aldrig forvinder. Til sidst i 1. akt kommer Morten for at få Hr. Søren ja-ord. Det kan han alligevel ikke give ham; det ender i tumult, og Morten bliver smidt på porten.

I 2. akt er vi til ja-gilde i Vejlby Præstegård. Endelig har præsten givet herredsfogeden sit ord! Blandt gæsterne er foruden nabopræsterne Lyngby og hustru Martha, Hyllested og fru Dorthe samt Ålsø og fru Elsebeth (samt flere andre) også Niels Bruus. Under gildet opdager Søren Quist med ét, at Niels ikke

har fjernet en tjørnebusk, som han ellers havde forlangt fjernet. Præsten kræver busken fjernet *nu, i dette øjeblik!* Det vil Niels ikke. Sikkert under påvirkning af spiritus bliver præsten rasende, tager spaden, løfter den og råber: 'Jeg skal slå dig, din hund!' Niels bliver naturligvis bange – og stikker af. (Publikum må sidde med en anelse om, at han løber til Ingvorstrup for – efter aftale – at fortælle Morten om hændelsen).

Giftfærdige piger holder af at indrette deres kommende hjem. 3. akts indledende replikker er mellem Mette og faderen. De taler såmænd nok så gemytligt om, hvad hun skal have med sig hjemmefra til sit nye hjem i fogedgården. Denne fortrolige snak afbrydes brat, da Morten Bruus, Erik Sørensen, vidnerne Kirsten og datteren Else, Jens Larsen, Gåsepigen og Spillemanden ankommer. Morten går straks til biddet og anklager præsten for ikke blot at have slået broderen Niels ihjel, men også begravet ham i sin have. Herredsfogeden trøster Mette og siger, at anklagen falder tilbage på Morten selv. Derpå afhører han vidnerne, hvor det vigtigste er Jens Larsen, der fortæller, at han på vej hjem ved nattetid efter et høstgilde havde set præsten i sin grønne kofte og med hvid nathue på hovedet stå i præstegårdshaven og glatte jorden med en spade. Søren Quist beder ham udpege stedet. Præsten får samlet nogle spader, og anført af Morten påbegyndes et gravearbejde, hvor Morten graver et helt forkert sted. Det får – ja, *det* får Jens Larsen til endelig at udpege stedet. Her graves så, og et lig af en karl med et flækket ansigt kommer til syne. Det må jo være Niels! Ikke sandt, det må det jo være!

Navnlig i betragtning af, at to vidner, Gåsepigen og Spillemanden, fortæller, at de henholdsvis så Niels stikke af og præsten i sin grønne kjole komme ud af skoven ved nattetid med en sæk på skulderen. Hvor han videre var gået hen, havde Spillemanden ikke kunnet se. Som i Blichers novelle overbevises også skuespillets Søren Quist om, at han må have dræbt Niels og om natten, som søvngænger, hentet ham i skoven og begravet ham i haven. Det var, hvad vidnerne havde set, så det måtte jo være sandt!

I 4. akt er vi i fængslet i Grenå. Tilstedede er, foruden præsten, Mette og pastor Ålsø, der ved den hellige nadver skal berede Hr. Søren. Morten Bruus ankommer, fordi der er sendt bud efter ham. 'Er det, for at jeg skal se, hvor fint I bor nu?' spørger han ondskabsfuldt. Nej, det er det ikke. Præsten har bedt ham komme for at bede om tilgivelse for, at han ikke havde holdt sit løfte og givet ham sit ja-ord. Så kommer også herredsfogeden for at oplæse dommen: 'Søren Quist vil være at føre til retterstedet i Rosmus Herred og der at rette med sværd'. Dommen får Morten til at udtrykke glæde over, at retfærdighed skete fyldest. Erik Sørensen kunne som dommer ikke gifte sig med en morders datter. I skuespillet såvel som i novellen foreslår han derfor flugt. Han tilsidesætter med ét alle retfærdighedskrav og er villig til at bruge alle midler for at få Hr. Søren væk. Arrestforvareren overtaler således til at vende det blinde øje til, hvis den dømte skulle overtales til flugt. Endvidere har han truffet aftale med en fisker om at sejle ham til Sverige, hvor han så skulle arbejde med træ og høvl, det kan være i skoven eller hos en

tømrer. (Præstens søn Peder Quist optræder overhovedet ikke i skuespillet; i novellen er han kun en indirekte person).

Søren Quist flygter ikke, fordi han, som den Guds mand han er, føler, at han fortjener straf for den forbrydelse, som han forblændes til at tro, at han står bag. Kendere af Blichers novelle ved, at Mette efter dommen over faderen tager afsked med herredsfogeden. 'Vi ses aldrig mere', siger hun som de sidste afskedsord. Og det gør de heller ikke. Hun siger de samme afskedsord 'Vi ses aldrig mere' i skuespillet. Men det gør de alligevel efter 21 års forløb, da Niels Bruus kommer hjem igen og opsøger Hr. Jens i Ålsø, hvor Mette bor. Her fortæller Niels, hvad der skete, efter at han var løbet fra Vejlby Præstegård den aften, hvor Mettes og herredsfogedens ja-gilde stod. Han fortæller i det store hele det samme, som Blicher lader ham fortælle. I dramaet synes Niels ikke at lide af dårlig samvittighed; han er mere stolt af, at Morten havde 'regnet den ud'. Men han berøres dog, da han hører, hvilke konsekvenser Mortens forbrydelse, som han jo kraftigt havde delagtiggjort sig i, havde fået for Præsten i Vejlby. Niels' fortælling, der godtgør, at Søren Quist var uskyldig, og altså ikke morder, overværes og høres af Erik Sørensen, der netop samme dag er på besøg hos Hr. Jens i Ålsø. Han mener, at han burde have kunnet gennemskue forbryderne, hvad han jo ikke havde formået. 'Hvem kan tilgive mig?' spørger han. Mette svarer, at det kan hun. På den måde bliver de to tidligere unge menesker nu i en sen alder forenet med hinanden. Sådan ender 5. akt – og dramaet.

Bekræfter den ene historie den anden?